

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu na 1.stupni

Obsahové, časové a organizační vymezení

- je realizována v 1. - 5. ročníku - 1 hod. týdně / 3 hod. týdně RVHV
- hudební výchova se realizuje ve vzdělávacím oboru **Umění a kultura**
- vzdělávací obsah je rozdělen do čtyřech základních oblastí:

vokální činnosti – práce s hlasem, zásady správného dýchání, kultivace pěveckého i mluveného projevu, hlasová hygiena, sluchová analýza a intonace (RVHV)

instrumentální činnosti – hra na hudební nástroje a jejich využití při reprodukci, produkci a doprovodech vokálních a hudebně pohybových projevů

hudebně pohybová činnost – ztvárnění hudby pohybem, tancem, gesty

receptivní činnosti – orientace v hudebním časoprostoru, rozlišení emocionálních typů hudby, chápání hudby jako řeči svého druhu na základě hudebně výrazových prostředků, aktivní vnímání hudby, poznávání žánrů, stylů a funkčních typů hudby, aktivní vnímání hudby jako činnost v propojení s výše uvedenými oblastmi.

- organizace - v učebně hudební výchovy s využíváním audiovizuální techniky a dostupných vyučovacích pomůcek.
- průřezová témata – v tomto předmětu jsou realizována tato:

Osobnostní a sociální výchova OSV

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech EGS

Multikulturní výchova MKV

Environmentální výchova EV

Mediální výchova MV

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- vyučující dbá na rozšiřování hlasového rozsahu, správnou hlasovou techniku a dýchání žáků
- žák zvládá reprodukci rytmických útvarů, orientuje se ve dvou-, tří- a čtyřdobém metru vč.mateníků

- vyučující vede žáky k užívání správné terminologie a symboliky
- vyučující vytváří u žáků základní pěvecké a hráčské návyky s akcentem na kázeň a správnou techniku hry na nástroje
- vyučující vytváří modelové situace, teoretické poznatky vyvozuje z praktických činností
- vyučující vytváří zásobu vokálních, instrumentálních a receptivních zkušeností, tj. vytváří zásobu lidových (českých i jiných národů) i umělých písní, poslechových skladeb a jednoduchých instrumentálních úprav pro praktické činnosti žáků
- žák si osvojí zásobu písní (převážně lidových) jako základ pro pochopení hudebně teoretických poznatků a hudebních zákonitostí
- vyučující přizpůsobuje náročnost konkrétní úrovni ve třídě a umožňuje každému žákovi zažít úspěch
- vyučující vede žáky k poznání, že přehled v oblasti umění a kultury jim umožní hlouběji a intenzivněji hudební díla prožívat

Kompetence k řešení problémů

- žák se orientuje v hudebním časoprostoru, je schopen rozlišit, vyčlenit a pojmenovat hudebně výrazové prostředky (rozlišuje pojmy zvuk/tón, jednotlivé vlastnosti tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby), je schopen je na své úrovni reprodukovat
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, rozliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální
- rozlišuje jednotlivé emocionální a funkční typy hudby, orientuje se v malých hudebních formách
- žák vnímá a chápe hudbu jako řeč svého druhu, ve vazbě na mimohudební zkušenosti
- vyučující vytváří modelové situace, k jejichž řešení žáci docházejí převážně na základě praktických činností
- vyučující předkládá žákům dostatečné množství estetických prožitků a poskytuje dostatek prostoru k tomu, aby si uvědomili, že různí lidé vnímají stejnou věc různě
- vyučující vede žáky k vzájemnému naslouchání a při hodnocení díla, svého výkonu nebo výkonu druhých k tomu, aby svůj názor byli schopni obhájit
- vyučující sleduje ve výuce pokrok všech žáků

Kompetence komunikativní

- žák rytmičuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie. Totéž dokáže vyjádřit graficky.
- žák chápe hudbu jako řeč svého druhu – určitá sdělení dokáže jednoduše vyjádřit hudebně výrazovými prostředky na Orffův instrumentář, keyboard, hrou na tělo nebo pohybem. Vnímá i mimojazykové vyjadřování a sám tuto komunikaci dokáže realizovat
- na půdorysu hudební periody je žák schopen tvořivě komunikovat (improvizace předvěti-závěti)
- vyučující vytváří modelové situace pro realizaci kreativních projevů žáků
- vyučující vytváří prostor k vlastnímu kulturnímu, uměleckému projevu žáků
- učitel se zajímá o náměty, názory, zkušenosti žáků

Kompetence sociální a personální

- vyučující na základě praktických zkušeností z kolektivních hudebních činností vysvětluje dětem potřebu spolupráce v kolektivu (pracovní skupině), důležitost úkolů (rolí), které v týmu plní pro splnění daného společného cíle
- vyučující vede žáky k vzájemnému naslouchání a hodnocení svého výkonu i výkonu druhých
- vyučující vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
- vyučující volí míru obtížnosti rolí (partů) podle úrovně jednotlivých žáků a v maximální možné míře jim poskytuje možnost zažít úspěch
- na základě respektování názorů každého žáka budovat v dětech sebedůvěru.
- na základě svých praktických zkušeností žáci jsou vedeni ke kritickému usuzování a posuzování žánrů, stylů a funkčních typů hudby
- vyučující vysvětluje a buduje zásady chování na kulturních akcích,

Kompetence občanská

- žák si vytváří pozitivní a citový vztah ke kulturnímu dědictví a státním symbolům prostřednictvím práce s lidovými i umělými písněmi, státní hymnou a úpravami děl našich autorů
- žák je veden ke kritickému myšlení nad obsahy hudebních děl hudby artificiální i nonartificiální
- učitel umožňuje žákům, aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků
- vyučující vysvětluje žákům potřebu respektovat, chránit a oceňovat naše tradice a kulturní a historické dědictví, poukazovat na kontinuitu kulturního vývoje
- vyučující buduje v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, probouzí aktivní přístup k muzicírování a přijímání kultury obecně, vede žáky k tomu, aby se aktivně zapojovali do kulturního dění

Kompetence pracovní

- žák zvládá techniku hry na Orffův instrumentář a další vhodné hudební nástroje a taktéž jejich údržbu
  - žák využívá nástroje k doprovodné hře, tanečním pohybem vyjadřuje hudební náladu, pohybem nebo graficky vyjadřuje průběh skladby a jeho změny
  - žák pracuje s obecně známými i nezbytnými odbornými termíny, znaky a symboly
  - vyučující vede žáky k potřebě aktivního přístupu k provozování i přijímání (percepce) hudby a umění obecně
  - vyučující seznamuje žáky se současnými technickými možnostmi provozování hudby
  - vyučující sleduje při hodině pokrok všech žáků
  - vyučující vede žáky v maximální míře k užívání nejrůznějších hudebních nástrojů a vybavení a naplňuje tak činnostní pojetí předmětu
- ❖ Učivo je rozvrženo podle jednotlivých ročníků, přičemž je na zvážení pedagoga, zda některou látku/téma přesune dle konkrétní situace ve třídě – ovšem při důsledném dodržení logické návaznosti. Pedagog je obeznámen s metodickými příručkami a osnovami. **Učivo zde není strukturováno do časových či jiných oddílů a bloků !!!!**
- ❖ **Objem a rozvržení učiva** vychází z osnov pro hudební nauku ZUŠ, z rámcových osnov pro třídy s RVHV (VÚP – 80./1.pol.90.let), osnov pro HV (de facto všech učebních

programů) a vlastních zkušeností. Nejedná se o dogma, určující roli hraje konkrétní pedagog.

- ❖ **Metody a formy práce** jsou plně na zvažení a možnostech konkrétního vyučujícího. Důsledně by měl uplatňovat **činnostní princip** v duchu ideí Orffova Schulwerku a jeho adaptace ve všech složkách (vokálních, instrumentálních, receptivních, hudebně pohybových i **hudebně teoretických**) při využití didaktické techniky a nástrojového vybavení. V maximální možné míře umožnit žákům seberealizaci, vč.přípravy kvízů, referátů, vlastních skladatelských pokusů atd.
- ❖ **Výběr písňového materiálu** je na zvažení pedagoga, je pochopitelně určován používanými učebnicemi, zpěvníky a ostatními materiály. Výběr by měl vždy korespondovat s probíranou teorií (nauka, intonace, dějiny hudby atd.). **Zejména na I. stupni je nutno orientovat se na lidovou píseň!**
- ❖ **Výběr materiálu pro instrumentální činnosti** je na zvažení pedagoga s přihlédnutím k úrovni žáků konkrétní třídy. U tříd RVHV se předpokládá kromě využívání dostupných materiálů (viz.různé) i příprava vlastních úprav dle konkrétního nástrojového obsazení vyučované třídy a její úrovně. Ve třídách vyučovaných v běžném režimu lze od 2./3.ročníku vyučovat frontálně hře na **zobcovou flétnu** (Daniel – Škola hry na ZF I.díl, Prehal, Cvičení pro SFF...).
- ❖ **Výběr poslechového materiálu** je na zvažení pedagoga – vždy důsledně v návaznosti na používané učebnice (Herden...) a probíranou látku (teoretické poznatky – hud .formy, hud. nástroje, lidské hlasy, dějiny hudby, profily skladatelů atd.).

❖ Objem uvedené látky je pro třídy s RVHV. Vyučující ve třídách vyučovaných v běžném režimu se soustředí pouze na **základní (elementární) teoret. poznatky**, nezbytné pro pochopení nebo prožitky z poslouchané/hrané/zpívané hudby - vždy důsledně ve vazbě na praktické činnosti! **UPŘEDNOSTIT PRAKTICKÉ ČINNOSTI PŘED TEORIÍ !**

Ve třídách s běžnou hodinovou dotací vyučující důsledně vychází z konkrétní situace ve třídě. Učivo je oproti RVHV logicky zredukováno, akcent je kladen na vytvoření kladného vztahu k hudbě obecně, na prvním stupni s důrazem na lidovou píseň a praktické instrumentální a hudebně pohybové činnosti s maximálním využitím rytmického instrumentáře. Teoretické poznatky jsou zredukovány na odpovídající rozsah a vždy důsledně vycházejí z praktických zkušeností (receptivních, vokálních, pohybových i z praktického života).